

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת וארא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
18:18	17:42	16:50*	י-ם
18:13	17:40	16:48	ת"א
18:13	17:40	16:48	חיפה
18:17	17:42	16:51	ב"ש

* לנותרים 40 דק: 16:30

כל בן צריך להיות אב

וראו להקרות אב עוד יותר מן האבות, שמי כמשה רבנו שלימד דעת את העם ולא עוד אלא שישנה בחינה מסוימת שהתגלית בה לך יותר מן האבות הקדושים, והיא ושמי ה' לא נודעתי להם.

וזה תשובה לטענת משה רבנו, אם הינך חושב שאינני שומע לתפילתך מפני שאינך מגיע לדרגת האבות הקדושים אין זה נכון, בודאי שאתה מגיע אליהם ואף יותר מהם [וכמו שמובא במדרש וזאת הברכה שמשוה רבנו בסוף ימיו עלה ונתעלה על כל אבות האומה, ועיין מה שהארכנו בזה בויאמר דוד חלק ב' בפרשת וזאת הברכה מאמר משה איש האלוקים], רק דע לך שלכל דבר יש זמן ועת, ובבוא הזמן תראה איך כל תפילותיך נענות. ובזה אנו רואים איך דרך הדרש מתיישבת בשאלה והתשובה של התורה.

ודברים אלו לא למשה רבנו בלבד נאמרו אלא לכל אדם ובכל דור, אין מעצור בשום דור שיהיו צדיקים בדרגת האבות הקדושים, אמנם הם לא יקראו אבות, אך הם יהיו גדולים כמו האבות, ולכן לימדנו אליהו הנביא (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ה) שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, שמבחינת מעשיו הוא יכול להגיע לדרגת האבות הקדושים, וכן ראינו בגמרא (בבא מציעא פ"ה:) שר' חייא ובניו בארץ הם כדוגמת האבות הקדושים בשמים, ע"ש.

וההיסטוריה היהודית הוכיחה זאת כפעם בפעם, וניתן דוגמאות מפורסמות ומוכרות, לפני כחמש מאות שנה אחר גלות ארוכה של כאלף וחמש מאות שנה שבה החושך כיסה את הארץ, וכבר נשכח מלב בני ישראל נבואה ועתידות, הנה הופיע וזרח אור עצום מן השמים הלא הוא רבנו האר"י שגילה דברים נסתרים, ואת כל תורת הקבלה, והפך לממשיך דרכו של רשב"י הגם שהיה כאלפים שנה אחריו, כמאה שנה לאחר מכן זרח אורו של הרמח"ל, שהיה פליאה עצומה בתורתו והשגותיו, כחמישים שנה לאחר מכן זרח אורם של אור החיים הקדוש הבעש"ט והגר"א, שהאירו את ישראל בתורתם וצדקותם, וכן הלאה עד דורנו אנו, מופתעים מחדש לראות כל מיני ענקי רוח שעומדים לישראל להנהיגם וללמדם דעת קדושה פרישות אהבה ויראה וכל מידה טובה.

נמצינו למדים שכל אדם יש ביכולתו יהיה באיזה דור שיהיה להגיע למעלות עצומות ממש בלי גבולות ממש, ודבר זה הוא מצד אחד זכות אך גם חובה עצומה על כל אחד ואחד לשאוף לכך ולעשות כל שביכולתו, ואם אמנם לא יעפיל למדרגת האבות, אבל בשם אב יכונה לבני דורו או לעדת מרעיתו, ואפילו לבני ביתו, שיהיה להם מורה ומלמד דרך שממנו יראו וכן יעשו ויעבדו את ה' בדרך שיתווה להם. וזה מעין דברי הגמרא בתחילת מסכת בבא קמא, שעל המשנה הראשונה שבה נאמר ארבע אבות נזקין, מדייקת הגמרא אבות מכלל שיש תולדות, ואז היא שואלת האם תולדותיהם כיוצא בהם או לא, דהיינו האם הבנים כדוגמת האבות, או שיש מציאות שהתולדות ישארו כל הזמן בגדר בנים, אבל הקב"ה סידר את הבריאה אחרת, יש זמן להקרות בנים, ולאחר מכן כל בן הופך להיות אב, וכמו הבריאה הגשמית כך בבריאה הרוחנית, כל בן צריך להפוך אב לבני משפחתו ואם יזכה לקהל עדתו, ואם יזכה יורה דעה לדורו, וזו כונת התורה באומרה וארא אל אברהם וכו' ופירש רש"י אל האבות, שכל אחד צריך להפוך להיות אב בתורה אב בחכמה ובמעשים טובים לכל רואיו, ה' יזכנו. אכ"ה.

פרשתנו פותחת בפסוק וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וכו' ועל שם כן נקראת פרשת וארא, והנה רש"י על המילים הללו מפרש: אל האבות, וכבר הקשו כל המפרשים מה בא רש"י להשמיענו, וכי איננו יודעים שאברהם יצחק ויעקב הינם האבות, [וכבר כתבנו על כך בשנת תשפ"ג ו'תשפ"ד ביאורים נפלאים, שראו אור בעלון זה], וראיתי דבר נוסף בספר פרדס יוסף שיש בו לקח עצום וז"ל: והרב הקדוש ר' מאיר מפרעמישלאן ז"ל אמר שמי שיש לו אב צדיק, אינו משתדל בעצמו כל כך להשיג שלימות רק סומך על זכות אבות, וכל שכן אם גם זקנו היה צדיק. אך האבות לא סמכו על זה ורצו שיהיו "אבות" ולא נכדים ונינים, וכמו שנאמר אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב. וזה שהיה קשה לרש"י למה כתוב "אל" אברהם "אל" יצחק כו', ולמה לא כתב אל אברהם יצחק ויעקב, ומתריץ שכל אחד השיג אלוהו והיו אבות. ועל דרך זה ביאר הגר"מ חפץ ז"ל מה שנאמר (במדבר א' ד') ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותם, על פי מעשה שמויחוס אחד היה לו ריב עם תלמיד חכם בלתי מיוחס, והשיב לו אתה סוף הייחוס ואני ראש יחוס משפחתנו. וזה שנאמר איש איש למטה, ולא תבחרו אנשים שהם סוף יחוס, רק איש אשר ראש לבית אבותם שממנו יתחיל הייחוס. וזה שאומרים בראש השנה על ראש כבש נהיה לראש ולא לזנב (שו"ע סי' תקפ"ג ס"ב), כבש זכר לאילולו של יצחק, כמו יצחק שלא סמך על יחוס אבא וזכה שזכרונו שמור לדורות. עכ"ל הפרדס יוסף.

ואמנם דברי הרב מבוארים די הצורך ואינם צריכים ביאור נוסף, אולם יש להעמיק יותר את ביאורו, ותחילה נשאל, הרי בודאי גם הדרש צריך להיות תואם למהלך הפשוט של הפרשה, והרי כל מה שאמר הקב"ה למשה רבנו על האבות, זה היה כתשובה לשאלת משה רבנו שנזכרה בסוף הפרשה שעברה, למה הרעות לעם הזה והצל לא הצלת, ועל כך משיב לו הקב"ה בתחילת פרשתנו וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו', ומה שנפרש בפסוק זה, צריך להתאים לשאלה ששאל משה רבנו ולהבין מה תשובה השיב הקב"ה למשה רבנו, וא"כ צריך להבין מה תשובה השיב הקב"ה למשה רבנו באומרו שכל אחד צריך לשאוף להיות אב ולא בן.

כידוע שתי בחינות יש לאב, האחת שהוא השורש לבניו הנולדים ממנו, ושנית שהוא מנהיג ומלמד את אחרים ובבחינה זו היא הרב המלמד את תלמידיו, והנה האבות הקדושים היו בהם שתי בחינות אלו, שגם היו אב לכל האומה וכמו שאמרו רבותינו (ברכות ט"ו:) אין קוראים אבות אלא שלושה, שמהם נולדו כל עם ישראל, וגם היו מלמדי דרך האמונה התורה והמצוות לכל עם ישראל. וכאשר נתבונן בכל התורה נראה שהאישים המוזכרים לנו כולם היו אבות בבחינה השניה, אמנם לא בדרגת האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אמנם כולם היו אבות בדורותם ללמד את אחרים ולהנהיגם, ואפשר שזה מה שבא לומר הקב"ה למשה רבנו וארא אל האבות, ובכל זאת שהם נקראו אבות ואתה לא מכלל האבות, והיינו יכולים לחשוב שיש ח"ו למשה רבנו איזה חיסרון שבשלו אינו יכול להשתוות עם האבות, לזה באה התורה ואומרת וארא וכו' ושמי ה' לא נודעתי להם, דע לך שכל מה שאינך נקרא אב הוא אך ורק מצד הבחינה הראשונה שמשוה רבנו לא יכול להיות בגדר אב, שכן יש עוד הרבה שבטים שמהם יצאו בני ישראל ומה שייך לקרותו אב לישראל, אולם מצד הבחינה השניה דהיינו מעלת משה רבנו בודאי שהינו הגון

מחנות **לוח ניסן** מסכים דיגיטליים לכוני כמות ושייכות 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי' ישמרו ויצילים מכל צרה ופחד

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג)

הליכות ראש חודש (חודשי טבת שבט)

ממרומי הבור ולא מעמקו, וכשהם יוצאים מן הבור עדין מימיהם נוטפים מדפנותיהם שמבחוץ. ע"כ. [ובספר בני יששכר (מאמרי חודש שבט, מאמר א') כתב וז"ל: אמרו התוכניים (דהיינו העוסקים בחכמת הכוכבים והמזלות) הראשונים, כי מזל דלי הוא מזל ישראל, והגם שאין מזל לישראל (שבת קנ"ו), היינו שישראל על ידי מעשיהן בתורה הופכין שפיטת המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש להן מזל, והנה יש לומר שלבעבור זה דלי הוא מזלו של ישראל, כי דלי עשוי לשאוב בו מים וזה פעולתו, והנה הוא משמש אל המים, ואין מים אלא תורה, להורות על האמור שמזלו של ישראל הוא עבד משמש אל התורה, והגם שפיטת המזל מחייב באיזה אופן וכו', הנה על ידי עסק התורה ומצות יתהפך הכל לטוב, ולכל אשר יחפצו יטו את המזל כיון שמזלן הוא עבד משמש אל התורה. עכ"ל בקיצור, ומה שכתב שמזל דלי הוא מזל ישראל, כן כתב בפירושו מהר"ם בוטרייל לספר יצירה (פ"ד מ"א) בשם רב האי גאון, ע"ש].

י. כתוב בזוהר הקדוש (חדש מדרש הנעלם דף צב ע"ב) וז"ל מתורגם: שלמה המלך ע"ה אמר (קהלת י"ב א') וְזָכֹר אֶת בּוֹרְאֵךָ בְּיָמֵי בְחֹרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הַרְעָה, ימי הרעה אלו הם ימי הזקנה, ויש אומרים ימי הרעה ממש, והם חודשים תמוז אב טבת שבט, ורמז לחודש שבט הוא ממה שנאמר (משלי י"ג) וְשָׁכַט לְגֹוֹ חֶסֶד לֵב, וכן נאמר עוד בזוהר (ה"ב דף יב ע"א) שיש שלושה חודשים שבהם שורה דין קשה בעולם, תמוז טבת שבט [עיינו שם בהגהות מא"ן להחיד"א (אות ב') שמוכיח כגירסא זו מהזוהר לקמן דף ע ע"א]. וכתב החיד"א בספרו מורה באצבע (אות ד"ש) שלכן טוב לקבוע בכל יום מחודשי טבת ושבת להתחנן לה' שיציליהו ולכל בני ביתו ולכל ישראל מכל מיני פורעניות וכו'. וצריך לזוהר בדרכיו שלא לתת מקום שישלוט הדין עליו ח"ו. עכ"ל.

יא. ובספר מועד לכל חי (סי' כ"ח אות ה') אחר שהביא דברי החיד"א הללו כתב: והנה אמת מי שהוא מלא חסדים, שעושה צדקה וחסד שמהפך מדת הדין למדת הרחמים, לא יפחד אפילו בשבט, וזה יהיה רמז הכתוב במשלי סימן כ"ב (פס"ח) וְשָׁכַט עֶבְרָתוֹ יְקָלָה, טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, כלומר אף על גב שבשבט"ט יש עֶבְרָה שהוא מדת הדין, מי שהוא טוב עין אדרבה יבורך בשביל כי נתן מלחמו לדל, ועל ידי זה וישבות די"ן שנהפך לרחמים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על הפסוק השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל, וק"ל. עכ"ל. [ובאמת שמדברי הזוהר הקדוש (חלק ב דף ע ע"א, וזוהר חדש פרשת יתרו) שכתבו (מתורגם ללש"ק): שמאלול עומדת התשובה ובני אדם שבים בתשובה ומסתלקים טבת ושבת, נראה שרוצה לומר שעל ידי חודשי אלול ותשרי שעם ישראל שבים בתשובה, הם בעצמם תיקון לכך שחודשי טבת ושבת יהיו חודשים טובים לעם ישראל, וכנראה שכל אחד נמדד לפי עלייתו בחודשים אלו. ומ"מ בודאי שצריך להשתדל כדברי החיד"א להתפלל בכל יום על כל בני ביתו שלא יארע להם שום מקרה רעה, ולהזהר בהם מכל קטרוג ועוון]. ועיין עוד במול"ח (סי' ל' אות ב' ג') מעניני חודש שבט.

ז. שבת פרשת וארא היא שבת מברכין, בו נזכיר את בואו של חודש שבט, ומכיון שכבר הזכרנו שחודש טבת לעולם חסר ויהיה בו רק כ"ט ימים, א"כ ראש חודש שבט הוא תמיד יום אחד, ואלו הנוהגים להתענות בכל ערב ראש חודש, השנה ערב ראש חודש יחול ביום רביעי, אך בכל זאת אין ראוי להתענות בו, מפני שמולד הלבנה חל בליל רביעי, ואין ראוי להתענות אחר מולד הלבנה (כפי שהארכנו בהליכות לערב ראש חודש הל' ז' י"ב) [וזה גם לפי המשנת חסידים (מסכת ראש חדש פרק א אות א', עיין בהליכות לערב ר"ח הל' ט') שלדעתו ביום אחר המולד לא יתענו, ומכיון שהמולד בליל רביעי, נמצא התעניות יום אחר המולד], ולכן יקדימו התענית ליום שלישי, וכך זה כפי מנהג הספרדים אולם מנהג האשכנזים להתענות אף ביום שחל המולד. ואולם כבר הארכנו בהליכות לערב ראש חודש, שגם מי שאינו מתענה בערב ראש חודש ראוי לעשותו יום של תשובה ומעשים טובים בכדי שיכפר על כל החודש, ובפרט חודשי טבת ושבת וכמו שנראה בהמשך מהזוהר הקדוש.

ח. חדש שבט הוא האחד עשר במנין החדשים שמתחיל מניסן [ואולם מתחילת השנה הוא החודש החמישי, אך למנין החודשים אנו מונים מניסן], וכמו שנאמר בתורה (דברים א' ג') וַיְהִי בְּאֶרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ, ואמנם בנביא הוא נזכר בשם חודש שבט, וכמו שנאמר (זכריה א' ז') בְּיוֹם עֶשְׂרִים וָאָרְבָּעָה לְעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא חֹדֶשׁ שְׁבָט. [עיינו שם בפירושו הרד"ק ששבט לא נזכר עוד בתנ"ך, ומכיון שלא נזכר במגילת אסתר לכן לא ידוע אם הוא לשון ארמי, ומ"מ נראה בסתם כשאמרו רבותינו ששמות החודש עלו בידם מבבל, כוונתם על כל שמות החודשים. ואמנם לא מצאתי ביאור מדוע נקרא חודש שבט בשם זה, ואפשר לבאר ע"פ דברי הזוהר הקדוש (זוהר חדש דף צב ע"ב, חלק ב' דף יב ע"א) לגירסת החיד"א, עיין לקמן] שבהודש שבט דין קשה שורה על העולם, ועליו נאמר (משלי י"ג) וְשָׁכַט לְגֹוֹ חֶסֶד לֵב, שבט פירושו שוט. ועוד נראה לפרש ע"פ האמור בספר איוב (ל"ז י"א-י"ב) אף כְּרִי יִטְרִיחַ עָב יִפְיץ עָנָן אֹרֹו. והוא מסבות מתהפך בְּתַחבּוּלָתוֹ לְפָעֵלָם פֶּל אֲשֶׁר יִצְוֶם עַל פְּנֵי תַבַּל אֲרָצָה. אם לשבט אם לארצו אם לְקֶסֶד יִמְצָאֵהוּ: ופירש רש"י: אם לשבט - אם לפורעניות בני אדם, מורידם בהרים וגבעות שאין מקום זריעה. אם לארצו - להורידם כאשר נגזר בתחילת דין, לא לשבט ולא לפנים מן השורה אלא בבינונית. אם לחסד - שנעשו הדור עכשיו יותר צדיקים משהיו בראש השנה ואותן גשמים שנגזרו בבינונית מתהפך בתחבולות מסיבותיהם לירד בחסד בזמנם ועל הארץ הצריכה להם שלא תרד הטפה מהם לאיבוד. ימצאהו - למטר לאחת מן המדות הללו. עכ"ל. וא"כ מאחר שבשבט כבר מספיקים לרדת רוב גשמי השנה, לכן בשבט יודעים אם הגשמים היו לשבט או לחסד].

ט. חודש שבט הוא לעולם מלא, דהיינו שלשים יום, מזלו של החדש הוא דלי [כמבואר בפסיקתא רבתי (פרשה כ'), וכן בספר יצירה (פרק ה' משנה ג')], וכתב בספר התודעה (פרק י"ג) על שם הכתוב (במדבר כ"ד ז'): יָזַל מִיַּם מְדִלְיוֹ וְנִרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים, מכיון שבשבט כבר יצאו רוב גשמי השנה והבורות מלאים והמים שבבארות עולים, והדליים שואבים

halicot.olam.55@gmail.com או לכתובת - צפניה 47 ירושלים

לעילוי נשמת מר זקני ד' דוד אלחנן בן יקותיאל ב"ר טבת ושלמה הנצי"ב. ולענין ידידי היקר מזכה הרבים ר' יצחק ענבי ז"ל בן נעמי נעימה שתחיה, ב' שבט תשפ"ג, תנצב"ה.